HE 225/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta – Eduskunta

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus

Kiinnitämme huomiota siihen, että erityisesti esityksen Pääasialliset vaikutukset -osiossa on keskitytty lähtökohtaisesti arvioimaan siirtymiä työttömyydestä työhön. Osiossa myös todetaan, että ennakkoon on haastavaa arvioida, minkä suuruinen osuus käyttäjistä on joko työssä tai työvoiman ulkopuolella. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen näkökulmasta olisi tärkeää kyetä arvioimaan myös palvelukeskuksen pääasiallisiin asiakaskohderyhmiin kuuluvien mahdollisia työllistymis- tai taloudellisia vaikutuksia. Pidämme todennäköisenä, että uuden TE-asiakastietojärjestelmän myötä ajan mittaan vapautuva henkilöstöresurssi tulee tekemään palveluohjauksen kautta vaikuttavaa työtä myös ko. asiakasryhmille.

Työmarkkinoiden tämänhetkisiä merkittävimpiä haasteita on osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuus. Esitys TE-hallinnon uudesta palvelualustasta ei toistaiseksi anna työkaluja siihen, miten ratkaistaan tilanteita, joissa avoimilta työmarkkinoilta ei löydy riittävän osaavaa työvoimaa vastaamaan työnantajan vaatimuksiin. Erityisesti tämä koskee haastavassa työmarkkinatilanteessa olevia työnhakijoita, joille soveltuvan osaamisen kehittämisen polun löytäminen on haasteellista ja jotka voivat tarvita erityisiä tukitoimia sekä löytääkseen että säilyttääkseen työllistämistä edistävän opiskelupaikan. Kohtaantohaasteiden ratkaisuun tarvittavat työkalut jäävät kehitettäviksi tuleville vuosille.

Pidämme tärkeänä, että asiakastietojärjestelmä mahdollistaisi soveltuvien asiakkaiden teknisesti vaivattoman ohjaamisen osaamisen kehittämisen palveluihin, arviointipalveluihin sekä osaamisen tunnistamisen tai kartoittamisen palveluihin. Päällekkäisten järjestelmien luomista tulee kuitenkin välttää, sillä oikeiden osaamisen kehittämisen palveluiden löytäminen on tällä hetkellä haastavaa. Palvelukeskuksen kokoaman ennakointitiedon perusteella palvelutarjontaa on runsaasti saatavilla, mutta se on pääosin haastavasti löydettävissä.

Työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevien kuntien roolia henkilötietojen käsittelyssä on tarpeen arvioida uudelleen sekä asiakaskunnan oikeuksien toteutumisen että sujuvan palveluohjauksen sekä työllisyysasteen parantamisen näkökulmasta. Käyttöoikeuksien tulisi olla kaikille toimijoille samanarvoiset palvelun vaikuttavuuden ja toiminnan arvioinnin mahdollistamiseksi sekä kehittämiseksi. TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeiluiden eriasteiset käyttöoikeudet vanhaan asiakastietojärjestelmään (URA-järjestelmä) ovat voineet hidastaa haastavassa työmarkkinatilanteessa asiakkaiden ohjautumista erityisesti osaamisen kehittämisen palveluihin sekä muihin sellaisiin palveluihin, jotka olisivat voineet lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä nopeuttaa työllistymistä ja ammatin- tai alanvaihtoa sekä parantaa työllisyysastetta. Työhallinnon toimijoiden lisäksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksella tulisi olla jatkossa mahdollisuus hyödyntää uuden TE-asiakastietojärjestelmän tietovarantoja arvioidakseen rahoittamansa osaamisen kehittämisen palveluiden vaikuttavuutta valitsemillaan mittareilla niiden työhallinnon asiakkaiden osalta, jotka palvelukeskuksen palveluihin osallistuvat. Tärkeää jatkokehittämisessä olisi, että työvoimapalveluja tuottavilla tahoilla (mm. oppilaitokset ja yksityiset palveluntuottajat) olisi mahdollisuus hyödyntää asiakastietojärjestelmästä saatavaa vaikuttavuustietoa tarjoamiensa palveluiden kehittämiseen.

Työmarkkinatorin kohtaantotoiminnallisuutta tulisi laajentaa työnhaun lisäksi osaamisen kehittämisen mahdollisuuksien kohtaannuttamiseen. Edellä mainitussa voitaisiin hyödyntää Työmarkkinatorin osaamis- ja ammattitaitosanastoon perustuvaa tekoälytoimintoa. Jotta profilointiautomatiikka toimisi sekä työnvälityksen että osaamisen kehittämisen työkaluna, tulisi varmistua siitä, että asiakastietojärjestelmään syötetyt tiedot pitävät paikkansa. TE-hallinnon asiakastietojärjestelmän merkittävimpiä haasteita ovat olleet tietojen paikkansapitämättömyys, ajantasaisuuden puute sekä ISCO-järjestelmän tuottamat haasteet asiakaspalvelutilanteissa. Työhallinnon henkilökunnan ammattitaito sekä TE-toimistoissa että työllisyyden kuntakokeiluissa tulee muun muassa koulutusjärjestelmän tuntemuksen osalta varmistaa riittävällä koulutuksella, jotta asiakastietojärjestelmän hyödyntämistä tilastoinnissa, ennakoinnissa ja työmarkkina-analyysissa voidaan pitää relevanttina ja ratkaisuja esimerkiksi palveluhankinnan osalta voidaan perustella asiakastietojärjestelmästä ulosajetulla datalla.

Esityksessä todetaan, että TE-palveluiden rekrytointitukimahdollisuuksia ovat perinteisesti hyödyntäneet laajamittaisemmin suurempien henkilöstömäärien yritykset. Taloustilanteen kohentuessa erityisesti pienemmät työnantajat hakevat aktiivisesti uutta ja ammattitaitoista työvoimaa ilman mahdollisuutta panostaa raskaisiin rekrytointiprosesseihin. Osaavan työvoiman saatavuuden kannalta on ensisijaista, että mikro- sekä pk-yritysten käyttöön tarkoitetut Työmarkkinatorin ominaisuudet ovat hallinnollisesti mahdollisimman kepeitä ja vaivattomasti saavutettavissa.

Esityksessä todetaan palvelualustan tulevaksi tarkoitukseksi parantaa asiakkaan edellytyksiä löytää hänelle tarjolla olevat työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävät palvelut riippumatta niiden tarjoajasta. Alustaa on tarkoitus kehittää siten, että tulevaisuudessa sille voitaisiin koota myös muiden kuin viranomaisten tarjoamia työelämä- ja koulutuspalveluita, joiden tarjoamisen voidaan katsoa edistävän työmarkkinoiden toimintaa esimerkiksi tukemalla asiakkaiden mahdollisuuksia oman osaamisensa kehittämiseen. Hyvin avonaiseksi kysymykseksi esityksestä jää, mitä uutta tuleva työ- ja elinkeinohallinnon palvelualusta olisi tuomassa sekä työvoimaan kuuluvan että työvoiman ulkopuolella olevan kansalaisen osaamisen kehittämisen tai siinä tarvittavien palveluiden sekä työkalujen löytämisen tueksi tilanteissa, joissa osaaminen ja osaamisvaatimukset eivät työmarkkinoilla kohtaa.

Erityistä huomiota jatkokehityksessä tulee kiinnittää siihen, että palvelukokonaisuudet työikäisen väestön osalta näyttäytyvät mahdollisimman selkeästi saatavilta ja ovat vaivattomasti tavoitettavissa. Päällekkäisten järjestelmien luomista tulee välttää, sillä oikeiden osaamisen kehittämisen palveluiden löytäminen on tällä hetkellä haastavaa. Työmarkkinatorin kehittämisen kanssa on samanaikaisesti käynnissä muun muassa jatkuvan oppimisen digitalisaatio –ohjelma, jonka tavoitteena on koko koulutusjärjestelmän kattava ja hallinnonrajat ylittävä jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus.

Erityisen kiitettävänä pidämme mahdollisuuksia hyödyntää Työmarkkinatorin toiminnallisuuksia suoran työnvälityksen välineenä. Tekoäly- ja automaatiopohjainen profilointijärjestelmä vapauttaa työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöresursseja työnvälitystyöstä palveluohjaustyöhön myös muiden kuin työttömien asiakkaiden osalta ja parhaimmillaan mahdollistaa työnantajatahoille hallinnollisesti kevyen rekrytointiväylän.

Mikko Mähönen
Erityisasiantuntija
Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus